

érezte az étel ízét. Nyomást érzett odabent és szeretett volna levegőre menni. Vagy legalább káromkodni egy nagyot, keserveset. És végtelen fájdalommal, irigységgel nézett körül a népen. Mindenki vidám volt, nevetett, habzsolt. És ő már tudta, hogy vége. Ma már evett annyit, mint egész életében egy ülésre szokott. De összecsesikoritotta fogát s odatartotta a tányérát a harmadik fogásnak. Ez lencse volt orrjával. Kint, a cselédek és munkások közt nem tartótták meg a szokásos sorrendet, amit odabent a vőfély verssel szabott meg. Azt adták, ami közelebb esett. Ez ebből evett, az abból, Kis János mindenből.

Így ment ez két óra hosszáig, megállás, pihenés nélkül.

Akkor jött a töltött káposzta.

— Ötvenet! — mondta magában Kis János és a szemére fátyol szállott.

Nagy darab húsok voltak a töltött káposzták közé téve ráadásnak. És Kis János amint a három hatalmas töltelék után egy ilyen darab szívós, fővetlen, rágatlan húsdarabot le akart gyűrni, — egyrémülten állott föl. A szeme kidagadt, szinte kiugrott vastag szemöldei alól, a nyakán az erek kötélvastagra dagadtak.

Utolsó józaneszével kirohant a házból.

Az eperfához ért, mikor megszabadult a bajtól. A torkán szorult darab, amely már szinte megfojtotta, visszaesűszott a szájba.

Szemébe könnyek gyűltek s állkapcsát olyan keményen vágta össze, hogy éket se lehetett volna közé verni.

Azzal a szenvedély részegségével mondta el magában:

— Dögölj meg kutya.

Újra lenyelte a húst.

És most is képtelen volt rá. Megakadt az a torkán, s többet nem ment se le, se föl.

Az ember két keze a levegőbe kapott; sovány hosszú teste megfordult s hanyatt vágódott.

Irtózatos vonaglásban vergődött hangtalanul a földön, míg csak végleg el nem csöndesedett.

Senki se vette észre hogy eltűnt, mint azt sem, hogy ott volt, sem azt hogy élt.

Reggel felé egy részeg fölbukott benne.

A körorvos másnap fölboncolta s meg volt győződve felőle, hogy pontosabban és biztosabban megállapította e tragikus hős halálának okát, mint valaha drámaíró tette.

Móricz Zsigmond

Egy fémmunkás jegyzeteiből

Itt ülök egy pislogó gyertyánál és megpróbálok írni, bár ez részemről kontárkodás, de manapság, ha az ember meg akar élni, hát bizony érteni kell még a tollforgatáshoz is. Tehát amint említettem, írni akarok, le akarom írni annak a sok munkástársamnak a sorsát, akik úgy mint én is, büszkén vallhatják magukat iparosoknak. Úgy van kérem, iparos vagyok én is még hozzá a ja-

vából: fémöntő. Nagy dolog még kiejteni is, hát még a valóságban, így gondolják sokan. Azonban ha jobban szemügyre vesszük a dolgot, bizony nem éppen úgy van. Hogy érthetőbb legyen az elején kezdem. A dolog úgy kezdődik, hogy inasnak adják a gyereket avval a reménnyel, hogy majd ha felszabadul, úr lesz belőle, és eltartja a szüleit. Megcsinálják a szerződést, jobb esetekben három, de legtöbbször négy évre. Ezt így kiejteni nem is olyan nagy valami, de ha megkérdezik azt, aki három vagy négy évig tanonc volt, akkor alkothat bárki fogalmat magának, hogy mit jelent ez. De még úgy is nagyon keveset tud, ezt csak azok tudják igazán, akik átélték. Napról-napra a robot, dolgozni reggel korán, este későn és soha nincs a mester úr megelégedve, mindig többet akar. De még ha csak a mester volna az egyetlen kolonc az inas nyakában, de ott vannak a segítők is, azoknak pedig különböző kedvük van, és mindehhez alkalmazkodni, szinte elviselhetetlennek tűnik, de az inas sokat kibír, tűr és szenved, mert előtte a nagy cél: a „felszabadulás“. Megkapja a munkakönyvét és úr lesz, ő is dirigál majd az inasoknak. Azonban nem mindig sikerül úrnak lenni, elsősorban is, tekintve, hogy a műhelybe ritkán, de leginkább csak takarítani jut be az inas, természetesen az inas nem tanul meg rendesen dolgozni. Hogyha dolgozik tovább a mesterinél akkor helyre hozhatja a hibát, de ha nem, akkor vége. Ha akad is valahol munka, különösen a nehezebb szakmákban, nem meri elvállalni, de ha el is vállalja, nem sikerül és már mehet is. De tegyük fel, hogy megtanult dolgozni, ami szintén nem ritkaság, akkor is nehéz elhelyezkedni, ámbár azt hallom, hogy konjunktúra van a mi szakmánkban, de én nem vettem észre semmit, ami azt bizonyítaná. Nos hát itt állok azaz, hogy ülök a munkakönyvemmel, amiért három évig, három inas évig dolgoztam. Teli van már munkásbörze pecsétekkel, pl. Beograd, Zagreb, Szusák, Szplit stb. stb., ami azt jelenti, hogy nem vártam a sült galambot, hogy a számba repüljön. Most úgy tengetem az életemet, hogy csinállok mindent ami adódik: kapálok, aratok, stb. Télen vagy kifutónak megyek valamelyik nagyobb kereskedőhöz, vagy ha sikerül valamelyik gyárba. De mindenütt annyit keresek, hogy ha munkanélkül maradok, hát nem sokáig van mit enni.

Ennyit akartam mondani, igaz, hogy sokat lenyeltem írás közben, de elég ez is, hogy többen megismerkedjenek a mai boldog fiatalok életével. Ezt a sorokat ha történetesen nem is én írtam volna, ezek épen így hangzanának, mert egyforma a sorsunk mindannyiunknak. De nem irigylésre méltó azoknak a munkástársainknak a helyzete sem akiknek sikerült a szakmájukban elhelyezkedni, ők is éhbéért dolgoznak, mint mi azzal a különbséggel, hogy esetleg segéd úrnak szólítják őket, ami azonban nagyon gyöngye vigasz.

Talán írnék még, mert nagyon sok keserűség bennem maradt, de nagyon kezd a gyertyám pislogni és én tapasztalatból tudom, hogy ilyenkor már nem sokáig világít.

Sóti Ferenc
fémöntő